

TRỌNG DỤNG NHÂN TÀI KH&CN

TRẦN QUỐC KHÁNH

Thứ trưởng Bộ KH&CN

Luật Khoa học và Công nghệ (KH&CN) 2013 đã chính thức có hiệu lực từ 1.1.2014. Luật có rất nhiều điểm mới tạo điều kiện cho nền KH&CN của nước ta cất cánh. Một trong những số đó là chính sách trọng dụng nhân tài KH&CN. Để cụ thể hóa, hướng dẫn thi hành Luật, Bộ KH&CN đã hoàn thành việc xây dựng và trình Chính phủ dự thảo Nghị định quy định việc sử dụng, trọng dụng cá nhân hoạt động KH&CN vào tháng 12.2013. Với những điểm mới trong dự thảo Nghị định, chính sách trọng dụng nhân tài KH&CN được đánh giá là “đáp ứng nguyện vọng chính đáng của cộng đồng KH&CN”.

Ngày 29.3.2013, Chính phủ đã ban hành Nghị quyết số 46/NQ-CP về Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết số 20-NQ/TW của Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về “Phát triển KH&CN phục vụ sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế” xác định một trong những nhiệm vụ chủ yếu là “xây dựng cơ chế, chính sách phát triển nguồn nhân lực, sử dụng và trọng dụng cán bộ KH&CN”. Bên cạnh đó, ngày 18.6.2013, Luật KH&CN đã được Quốc hội khóa XIII, Kỳ họp thứ 5 thông qua, có hiệu lực thi hành kể từ ngày 1.1.2014. Luật đã dành một chương riêng (Chương III) quy định về “cá

nhân hoạt động KH&CN, phát triển nguồn nhân lực KH&CN”.

Để cụ thể hóa các Nghị quyết của Trung ương và Chính phủ, sớm đưa các quy định của Luật KH&CN 2013 vào cuộc sống và triển khai có hiệu quả, Bộ KH&CN đã được Chính phủ giao xây dựng Nghị định quy định việc sử dụng, trọng dụng cá nhân hoạt động KH&CN. Nghị định được ban hành sẽ (1) tạo môi trường thuận lợi và điều kiện vật chất thỏa đáng để cán bộ KH&CN có thể phát triển bằng tài năng và hưởng lợi ích xứng đáng với giá trị lao động sáng tạo của mình, thúc đẩy động lực và phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ nhân lực KH&CN; (2) xác định các tiêu chí sử dụng và trọng dụng cán bộ KH&CN dựa trên năng lực

và uy tín khoa học, kết quả và hiệu quả triển khai nhiệm vụ KH&CN, thành tích cống hiến của cá nhân, trong đó có chính sách trọng dụng đặc biệt đối với ba nhóm cán bộ tài năng: nhà khoa học đầu ngành, nhà khoa học được giao chủ trì nhiệm vụ quốc gia đặc biệt quan trọng và nhà khoa học trẻ tài năng, đáp ứng yêu cầu cấp thiết của thực tiễn và nguyện vọng chính đáng của cộng đồng KH&CN.

Dự thảo Nghị định quy định rõ 2 nhóm vấn đề là những điểm mới, có thể coi là đột phá trong việc trọng dụng cán bộ KH&CN. Đó là việc xác định chức danh nghiên cứu khoa học, chức danh công nghệ, ưu đãi sử dụng cá nhân hoạt động KH&CN và trọng dụng nhân tài KH&CN.

Về chức danh nghiên cứu khoa học, chức danh công nghệ, ưu đãi sử dụng cá nhân hoạt động KH&CN

Chức danh nghiên cứu khoa học và chức danh công nghệ là các chức danh nghề nghiệp, gắn với những công việc, vị trí việc làm cụ thể, có giá trị lâu dài, gắn với cá nhân hoạt động KH&CN. Nghị định quy định về các chức danh này trên cơ sở bám sát Luật KH&CN, Luật Viên chức và kế thừa các quy định hiện hành về ngạch viên chức ngành KH&CN. Chức danh nghiên cứu khoa học gồm: trợ lý nghiên cứu, nghiên cứu viên, nghiên cứu viên chính, nghiên cứu viên cao cấp. Chức danh công nghệ gồm: kỹ thuật viên và tương đương, kỹ sư và tương đương, kỹ sư chính và tương đương, kỹ sư cao cấp và tương đương. Chức danh công nghệ được quy định phải gắn với “từng lĩnh vực công nghệ cụ thể” (Điều 19 Luật KH&CN), vì vậy, Nghị định đưa ra khái niệm “tương đương” với các chức danh kỹ thuật viên, kỹ sư, kỹ sư chính và kỹ sư cao cấp nhằm xác định khung pháp lý làm cơ sở để các cơ quan có thẩm quyền quản lý chuyên ngành căn cứ yêu cầu, đặc điểm, tính chất của hoạt

động nghề nghiệp xây dựng và ban hành quy định các chức danh công nghệ thuộc phạm vi quản lý.

Thứ tự, quy trình xét công nhận, bổ nhiệm chức danh nghiên cứu khoa học, chức danh công nghệ thực hiện theo quy định của pháp luật về viên chức. Tuy nhiên, có cơ chế ưu tiên đối với các cá nhân đạt thành tích xuất sắc trong KH&CN như: xét tuyển đặc cách và không qua thời gian tập sự; bổ nhiệm vào hạng chức danh cao hơn không qua thi thăng hạng và không phụ thuộc vào năm công tác.

Theo pháp luật về viên chức hiện hành, việc xét tuyển đặc cách vào làm việc trong các đơn vị sự nghiệp công lập đã được áp dụng, tuy nhiên chế độ “không qua tập sự” là một quy định mới nhằm khuyến khích và thu hút những người có năng lực vào làm việc tại các tổ chức KH&CN công lập. Quy định về việc bổ nhiệm “không qua thi thăng hạng” cũng là một quy định mới, cải tiến về thủ tục, quy trình công nhận, bổ nhiệm chức danh, sẽ có tác dụng động viên, khích lệ những người đang làm việc trong các tổ chức KH&CN công lập phấn đấu đạt thành tích xuất sắc trong hoạt động KH&CN.

Riêng trường hợp bổ nhiệm không qua thi thăng hạng và không phụ thuộc vào năm công tác, Nghị định cụ thể hóa khoản 3 Điều 19 Luật KH&CN: áp dụng với cá nhân đáp ứng một trong các điều kiện “đạt giải thưởng quốc tế, quốc gia về KH&CN; bảo vệ thành công luận án tiến sĩ; có chức danh giáo sư, phó giáo sư”.

Một số ưu đãi cá nhân hoạt động KH&CN như: áp dụng chế độ nâng lương vượt bậc đối với cá nhân có thành tích đặc biệt xuất sắc (chủ trì hoặc thực hiện chính công trình nghiên cứu KH&CN xuất sắc được ứng dụng trong thực tiễn mang lại hiệu quả kinh tế - xã hội; được tặng thưởng huân chương, danh hiệu anh hùng lao động, chiến sỹ thi đua toàn quốc về thành tích hoạt động KH&CN). Về điều kiện, môi trường làm việc, cá nhân được bổ nhiệm chức danh nghiên cứu khoa học, chức danh công nghệ hạng I hoặc có chức danh giáo sư trong các tổ chức KH&CN công lập được hưởng các ưu đãi cao hơn về điều kiện làm việc so với các hạng chức danh thấp hơn, bảo đảm tương xứng với yêu cầu thực hiện nhiệm vụ của đối tượng này. Áp dụng chế độ kéo dài thời gian làm việc khi đủ tuổi nghỉ hưu đối với người giữ chức danh nghiên cứu khoa học, chức danh công nghệ hạng I, giáo sư, phó giáo sư hoặc có trình độ tiến sĩ trở lên đang công tác tại tổ chức KH&CN công lập nếu có đủ sức khỏe, tự nguyện kéo dài thời gian làm việc và đơn vị công tác có nhu cầu và chấp thuận.

Về trọng dụng nhân tài KH&CN

Trọng dụng nhân tài KH&CN được xác định bao gồm 3 nhóm đối tượng: các nhà khoa học đầu ngành, nhà khoa học được giao chủ trì nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia đặc biệt quan trọng và nhà khoa học trẻ tài năng.

Theo quy định, tiêu chuẩn để lựa chọn nhà khoa học đầu ngành tương đối khắt khe, đòi hỏi phải đáp ứng đồng thời 7 tiêu chí về: vị trí chuyên môn (đứng đầu bộ môn khoa học, phòng thí nghiệm...); năng lực (trình độ tiến sỹ trở lên); khả năng nghiên cứu bằng ngôn ngữ thứ hai (thành thạo ngoại ngữ chuyên ngành, tiếng Anh giao tiếp); thành tích khoa học (được mời báo cáo/chủ trì hội thảo/giảng dạy/nghiên cứu ở nước ngoài); có các bài báo công bố quốc tế/sách chuyên khảo/sáng chế; chủ trì thành công các nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia; và có uy tín trong cộng đồng KH&CN (được Ban chấp hành Hội khoa học chuyên ngành lựa chọn).

Nhà khoa học đầu ngành được tạo điều kiện thuận lợi nhất để phát huy vai trò đứng đầu, dẫn dắt các ngành KH&CN của đất nước, như: được cấp kinh phí hàng năm theo đề xuất từ nguồn kinh phí sự nghiệp KH&CN của các bộ/ngành, địa phương để thực hiện các nhiệm vụ KH&CN của nhóm nghiên cứu thuộc lĩnh vực chuyên môn; được hỗ trợ kinh phí sử dụng phòng thí nghiệm trọng điểm quốc gia và các phòng thí nghiệm trọng điểm khác để triển khai nhiệm vụ KH&CN; được cấp kinh phí để công bố kết quả nghiên cứu trên tạp chí khoa học quốc tế có uy tín; đăng ký quyền sở hữu trí tuệ; xuất bản công trình khoa học có giá trị cao về khoa học và thực tiễn; được hưởng mức phụ cấp ưu đãi bằng 100% mức lương hiện hưởng; kinh phí thực hiện lấy từ nguồn Quỹ Phát triển KH&CN quốc gia...

Chính sách trọng dụng đối với nhà khoa học được giao chủ trì nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia đặc biệt quan trọng tập trung vào việc tạo điều kiện chủ động về mọi mặt cho nhà khoa học và các điều kiện hỗ trợ khác để thực hiện nhiệm vụ, gồm: quyền tự chủ đặc biệt về tài

Các nhà khoa học trẻ tài năng sẽ được hưởng các chế độ ưu đãi cao trong nghiên cứu khoa học

chính trong suốt thời gian thực hiện nhiệm vụ, theo phương thức khoán chi; quyền chủ động bố trí, sử dụng nhân lực để thực hiện nhiệm vụ; các điều kiện thuận lợi khác trong thời gian thực hiện nhiệm vụ: được bố trí phương tiện đi lại, nhà ở công vụ; tiếp cận thông tin, tư liệu phục vụ nghiên cứu...

Kinh phí để thực hiện chính sách trọng dụng đối tượng này được dự toán trong kinh phí nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia đặc biệt quan trọng. Bộ Tài chính, Bộ KH&CN sẽ hướng dẫn xây dựng dự toán, bố trí kinh phí hàng năm cho các nhiệm vụ này, trong đó bảo đảm có kinh phí để thực hiện chính sách trọng dụng đối với nhà khoa học chủ trì nhiệm vụ.

Trọng dụng nhà khoa học trẻ tài năng được xác định qua tiêu chí độ tuổi (theo thông lệ quốc tế là dưới 35 tuổi), năng lực chuyên môn (trình độ tiến sỹ trở lên) và thành tích khoa học đạt được (đạt giải thưởng uy tín về KH&CN trong nước, quốc tế; tác giả chính của các công bố quốc tế/sách chuyên khảo/sáng chế).

Khác với nhà khoa học đầu ngành và nhà khoa học được giao chủ trì nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia đặc biệt quan trọng được hưởng các chính sách trọng dụng có tính ổn định, chính sách trọng dụng đối với nhà khoa học trẻ tài năng được xây dựng theo nguyên tắc nếu đáp ứng các tiêu chí của nhà khoa học trẻ tài năng thì khi tham gia các

hoạt động cụ thể sẽ được hưởng chế độ ưu đãi hơn so với các đối tượng khác: được ưu tiên xét cấp học bổng nghiên cứu sau tiến sỹ; thực tập, làm việc có thời hạn tại các tổ chức KH&CN uy tín ở nước ngoài; được ưu tiên giao trực tiếp thực hiện nhiệm vụ KH&CN tiềm năng; cấp kinh phí công bố kết quả, đăng ký quyền sở hữu trí tuệ, sử dụng phòng thí nghiệm, tham gia hội nghị, hội thảo, triển lãm khoa học... Bên cạnh đó, để phù hợp với Đề án “Chính sách thu hút, tạo nguồn cán bộ từ sinh viên tốt nghiệp xuất sắc, các nhà khoa học trẻ” do Bộ Nội vụ đang trình Bộ Chính trị, Dự thảo Nghị định cũng quy định nhà khoa học trẻ tài năng được tuyển thẳng vào làm việc trong các tổ chức KH&CN công lập và hưởng hệ số lương tương đương bậc 3/8 ngạch chuyên viên chính.

Trên đây là những điểm mới căn bản mang tính đột phá trong chính sách trọng dụng nhân tài KH&CN được dự thảo trong Nghị định quy định về việc sử dụng, trọng dụng cá nhân hoạt động KH&CN. Hy vọng, khi Nghị định được ban hành cùng với nhiều cơ chế chính sách đồng bộ khác quy định trong Luật KH&CN, một ngày không xa nền KH&CN nước ta sẽ cất cánh, đạt trình độ tiên tiến trong khu vực, đáp ứng mong mỏi của cộng đồng KH&CN và của toàn xã hội về vai trò then chốt của KH&CN trong phát triển kinh tế - xã hội của đất nước ■